

громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус : Закон України від 20 листопада 2012 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5492-17#n119>.

4. Пишна А. Г. Деякі питання застосування зброї цивільними особами, які беруть участь у відсічі та стримуванні збройної агресії проти України. Одеса : ОДУВС, 2023.

УДК 355.45

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/512-514

Ілля СУРМІЛО

курсант факультету підготовки
фахівців для підрозділів
кримінальної поліції

Олександр ЖУРАВЕЛЬ

старший викладач кафедри
спеціальної фізичної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор філософії

НАЦІОНАЛЬНИЙ СПРОТИВ ЯК ОСНОВА ОБОРОНОЗДАТНОСТІ УКРАЇНИ

Військова агресія російської федерації ставить перед Україною нові виклики, що потребують комплексного та всебічного підходу до забезпечення обороноздатності держави.

Стратегічні документи України декларують принцип всеохоплюючої оборони, що базується на превентивних діях, стійкому опорі противнику та залученні всіх ресурсів держави та суспільства. Розвиток оборонних можливостей має йти не лише лінією сектора безпеки та оборони, але й охоплювати все суспільство, робити його стійким до «гібридних» загроз. Нові виклики та загрози потребують максимально широкого залучення громадян до дій, спрямованих на захист суверенітету та територіальної цілісності України.

16 липня 2021 р. Верховна Рада України ухвалила Закон України «Про основи національного спротиву». Цей документ, необхідність якого назріла ще у 2014 р., знаменує собою нову епоху в обороні України [1]. Закон набув чинності 1 січня 2022 р. Він визначає правові та організаційні основи національного спротиву, його підготовки та ведення, а також завдання та повноваження сил безпеки та оборони в цій сфері. В основі закону лежить концепція, що поєднує потужну територіальну оборону, рух опору та підготовку громадян до захисту держави у формуванні системи національного спротиву.

Вперше передбачено залучення широких верств населення до оборони України. Це сприятиме:

- підвищенню національної стійкості та обороноздатності перед неконвенційними загрозами;
- згуртуванню суспільства та патріотичному вихованню громадян;
- наданню обороні України всенародного характеру;
- готовності громадян до захисту своєї країни.

Одним із ключових факторів, які визначає закон, є соціальний і правовий захист учасників територіальної оборони та руху опору.

Закон України «Про основи національного спротиву» – це значний крок у розвитку оборонної стратегії України. Він свідчить про прагнення держави до всебічної та ефективної оборони, що ґрунтується на єднанні та активній участі українського народу.

Цей закон вперше ввів поняття національного супротиву в українське законодавство. Він визначає національний спротив як комплекс заходів, спрямованих на:

- 1) залучення громадян до оборони України;
- 2) забезпечення воєнної безпеки, суверенітету та територіальної цілісності держави;
- 3) стримування та відсічі агресії;
- 4) завдання противнику неприйнятних втрат, змушуючи його припинити збройну агресію.

Три складові національного супротиву:

- 1) територіальна оборона:
 - система загальнодержавних, воєнних і спеціальних заходів, що застосовуються у мирний та воєнний час;
 - мета: протидія воєнним загрозам, допомога у захисті населення, територій, довкілля та майна від надзвичайних ситуацій;
- 2) рух опору:
 - система воєнних, інформаційних і спеціальних заходів;
 - мета: відновлення державного суверенітету та територіальної цілісності під час відсічі збройної агресії проти України;
- 3) підготовка громадян до національного спротиву:
 - комплекс заходів, які здійснюються державними органами та органами місцевого самоврядування;
 - мета: формування патріотичної свідомості, мотивації, знань та практичних умінь, необхідних для захисту України.

Ці три складові частини створюють комплексну систему національного спротиву, підвищують обороноздатність України та забезпечують готовність до протидії будь-яким загрозам.

Недосконалість та неузгодженість законопроекту «Про основи національного спротиву» [2]:

- 1) повноваження суб'єктів забезпечення:
 - головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України (ГНЕУ) виявило недоліки у визначенні повноважень суб'єктів, відповідальних за національний спротив;
 - деякі положення законопроекту суперечать правовому статусу органів місцевого самоврядування;
 - не пропонується внести відповідні зміни до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»;
 - ГНЕУ вважає, що віднесення питань національного спротиву до питань місцевого значення є некоректним, адже національний спротив – це складова частина оборони держави;
- 2) Залучення цивільних органів державної влади:

– законопроект пропонує використовувати цивільні органи державної влади (місцеві державні адміністрації) як елемент системи управління територіальною обороною;

– ГНЕУ зазначає, що це може призвести до широкого залучення місцевих жителів до участі в територіальній обороні та ризиків некомпетентного управління територіальною обороною з боку цивільного керівництва, яке і так має багато обов'язків під час воєнного стану.

Закон України «Про основи національного спротиву» не містить чітких механізмів для інтеграції та управління стратегічними комунікаціями на всіх рівнях організації національного спротиву.

Маємо такі пропозиції щодо удосконалення на законодавчому рівні національного спротиву:

- 1) розробити та закріпити на законодавчому рівні модель реалізації стратегічних комунікацій у сфері національного спротиву;
- 2) визначити на законодавчому рівні завдання координації стратегічно-комунікативної діяльності:
 - детально вивчити цільові аудиторії;
 - конкретно визначити засоби стратегічного впливу;
 - визначити механізм, порядок і форми взаємодії сил безпеки й оборони з усіма державними органами, органами місцевого самоврядування та громадянами;
 - визначити відповідального за планування, організацію та координацію взаємодії між суб'єктами забезпечення національного спротиву;
 - розробити стандарти аналізу та оцінки потенціалу, підготовки та досвіду суб'єктів щодо національного спротиву.

Впровадження національного спротиву в Україні передбачає мобілізацію та залучення всього населення до протидії «гібридній» агресії російської федерації. Ефективне забезпечення національного спротиву в Україні можливе лише за умови спільних скоординованих зусиль уповноважених суб'єктів на всіх рівнях управління та встановлення динамічного і зворотного зв'язку з цільовою аудиторією. Надалі розвиток стратегічних комунікацій у контексті стрімкого росту інформатизації суспільства та зростаючих інформаційних викликів і загроз є необхідним і невід'ємним елементом правового забезпечення національного спротиву в Україні.

1. Про основи національного спротиву : Закон України від 16.07.2021. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20#Text>.
2. Проект Закону про основи національного спротиву. Верховна Рада України. URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72035.

УДК 351.74

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/514-516

Кирило ЧУКАЛОВ

курсант навчальної групи Ф4-202

Діана КІРІКА

доцент кафедри поліцейської діяльності та публічного адміністрування Харківського національного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ГРУПИ ПРЕВЕНТИВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У НАЦІОНАЛЬНОМУ ТА МІЖНАРОДНОМУ ВИМІРАХ

При будь-яких діях чи подіях у суспільстві безпекова складова є надзвичайно важливою, тим паче в умовах конфліктів та загроз. У зв'язку з війною та агресією ця складова стала пріоритетною саме для України. Зі введенням режиму воєнного стану та відбиттям збройного вторгнення ворога на нашій території постало питання забезпечення публічної безпеки і порядку в цих незвичних умовах. У даному контексті, коли громадяни активно виражають свої погляди та позиції, роль поліції у забезпеченні безпеки, захисті прав та сприянні діалогу стає необхідною для підтримання громадського порядку та забезпечення мирного співіснування.

Після подій, які відбулися в Україні наприкінці 2013 – на початку 2014 р., застаріла система охорони громадського порядку виявилася абсолютно неефективною, такою, що не враховувала тенденції розвитку суспільства, світового поліцейського досвіду у протидії груповим порушенням публічного порядку та масовим заворушенням. Це зумовило послідовне реформування сектора цивільної безпеки шляхом стратегічних консультацій і практичної підтримки заходів з реформування відповідно до стандартів Європейського Союзу та міжнародних принципів.

Консультативною місією Європейського Союзу в Україні було запропоновано запровадження в діяльності органів та підрозділів Національної поліції України скандинавської моделі забезпечення публічної безпеки та порядку під час проведення масових заходів [1, с. 220]. Саме наказ МВС України № 706 від 23 серпня 2018 р. «Про затвердження Концепції запровадження в діяльності органів та підрозділів Національної поліції України скандинавської моделі забезпечення публічної безпеки та порядку під час проведення масових заходів» [2] закріпив впровадження новітніх європейських технологій забезпечення публічної безпеки та порядку під час проведення масових заходів в Україні [3, с. 33]. Даний документ запровадив новий, більш демократичний підхід до забезпечення охорони публічного порядку.

«Серед суб'єктів, які забезпечують належний рівень публічної безпеки та порядку, провідне місце посідає Національна поліція України. З проведенням реформи, прийняттям Закону України «Про Національну поліцію» започатковано нові засади діяльності поліції, яка спрямована на служіння суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку» [4, с. 123–124]. Так, поліція спроможна вирішувати конфлікти без використання сили та вести конструктивний діалог з громадськістю. Поліція діалогу – це новий крок у реформуванні правоохоронної системи України, новий виток з Концепції запровадження в діяльності органів та підрозділів Національної поліції України «скандинавської моделі» забезпечення публічної безпеки та порядку під час проведення масових заходів.